

Operace na datových strukturách

Aleš Horák

E-mail: hales@fi.muni.cz
<http://nlp.fi.muni.cz/uui/>

Obsah:

- ▶ Operace na datových strukturách
- ▶ Binární stromy
- ▶ Reprezentace grafů

Práce se seznamy

Seznam:

- ▶ rekurzivní datová struktura
- ▶ uspořádaná posloupnost prvků (libovolných termů včetně seznamů)
- ▶ operátor **./2**; prázdný seznam **[]**
- ▶ **.(Hlava,Tělo)**, alternativně **[Hlava|Tělo]**,
Hlava je (typu) *prvek seznamu*, **Tělo** je (typu) *seznam*

.(a,[])	[a]	[a []]
.(a,.(b,.(c,[])))	[a,b,c]	[a,b [c]], [a [b,c]], [a,b,c []], [a [b,c []]], [a [b [c []]]]
.(a,.(.(b,.(c,[])),[]))	[a,[b,c]]	[a [[b,c]]],...
...	[a1,[[b3,c3],d2,e2],f1]	...

Práce se seznamy – member

member(+Prvek,+Seznam) – true, pokud v seznamu je zadáný prvek

- member(X,[X|_]).** member(X,[X|_]). je stručný zápis pro member(X,L):-L=[X|_].

member(X,[_|T]) :- member(X,T).
 ?- member(a,[X,b,c]).
 X=a
 Yes
- member(X,[Y|_]) :- X == Y.**
member(X,[_|T]) :- member(X,T).
 ?- member(a,[X,b,c]). ?- member(a,[a,b,a]),write(ok),nl,fail.
 No ok
 ok
 No
- member(X,[Y|_]) :- X == Y.**
member(X,[Y|T]) :- X \== Y, member(X,T).
 ?- member(a,[a,b,a]),write(ok),nl,fail.
 ok
 No

Práce se seznamy – del a insert

predikát **del(+A,+L,-Vysl)** smaže všechny výskyty prvku **A** ze seznamu **L**
del1(+A,+L,-Vysl) smaže vždy jeden (dle pořadí) výskyt **A** v seznamu **L**

del(-,[],[]).	?- del(1,[1,2,1,1,2,3,1,1],L).
del(A,[A T],V) :- del(A,T,V).	L = [2, 2, 3]
del(A,[H T1],[H T2]) :- A \= H, del(A,T1,T2).	Yes
del1(A,[A T],T).	?- del1(1,[1,2,1],L).
del1(A,[H T1],[H T2]) :- del1(A,T1,T2).	L = [2, 1] ;
	L = [1, 2] ;
	No

insert(+A,+L,-Vysl) vkládá postupně (při žádosti o další řešení) na každou pozici seznamu **L** prvek **A**

insert1(+A,+L,-Vysl) vloží **A** na začátek seznamu **L** (ve výsledku **Vysl**)

insert(A,L,[A L]).	?- insert(4,[2,3,1],L).
insert(A,[H T1],[H T2]) :- insert(A,T1,T2).	L = [4, 2, 3, 1] ;
	L = [2, 4, 3, 1] ;
	L = [2, 3, 4, 1] ;
insert1(X,List,[X List]).	L = [2, 3, 1, 4] ;
	No

Práce se seznamy – permutace

1. pomocí **insert**

```
perm1([],[]).
perm1([H|T],L):- perm1(T,V), insert(H,V,L).
```

```
?- perm1([1,2,3],L).
L = [1, 2, 3] ;
L = [2, 1, 3] ;
L = [2, 3, 1] ;
L = [1, 3, 2] ;
L = [3, 1, 2] ;
L = [3, 2, 1] ;
No
```

2. pomocí **del1**

```
perm2([],[]).
perm2(L,[X|P]) :- del1(X,L,L1),perm2(L1,P).
```

3. pomocí **append**

```
perm3([],[]).
perm3(L,[H|T]):- append(A,[H|B],L),append(A,B,L1), perm3(L1,T).
```

Práce se seznamy – **append**

append(?Seznam1,?Seznam2,?Seznam) – **Seznam** je spojení seznamů **Seznam1** a **Seznam2**

```
append([],L,L).
append([H|T1],L2,[H|T]) :- append(T1,L2,T).
```

predikát **append** je **vícesměrný**:

```
?- append([a,b],[c,d],L).
```

```
L = [a, b, c, d]
```

Yes

```
?- append(X,[c,d],[a,b,c,d]).
```

```
X = [a, b]
```

Yes

```
?- append(X,Y,[a,b,c]).
```

```
X = [] Y = [a, b, c];
```

```
X = [a] Y = [b, c];
```

```
X = [a, b] Y = [c];
```

```
X = [a, b, c] Y = [];
```

No

Práce se seznamy – využití **append**

predikát **append** je všestranně použitelný:

$member(X, Ys) \quad :- \quad append(As, [X|Xs], Ys).$
 $last(X, Xs) \quad :- \quad append(As, [X], Xs).$
 $prefix(Xs, Ys) \quad :- \quad append(Xs, As, Ys).$
 $suffix(Xs, Ys) \quad :- \quad append(As, Xs, Ys).$
 $sublist(Xs, AsXsBs) \quad :- \quad append(AsXs, Bs, AsXsBs), \quad append(As, Xs, AsXs).$
 $adjacent(X, Y, Zs) \quad :- \quad append(As, [X, Y|Ys], Zs).$

Práce se seznamy – efektivita **append**

Efektivní řešení predikátu **append** – **rozdílové seznamy** (difference lists)

Rozdílový seznam se zapisuje jako **Seznam1-Seznam2**.

Např.: $[a,b,c] \dots [a,b,c] - []$ nebo $[a,b,c,d] - [d]$ nebo
 $[a,b,c,d,e] - [d,e]$, **obecně** $[a,b,c|X] - X$
 $[] \dots A-A$
 $[a] \dots [a|A]-A$

Seznam2 (volná proměnná) slouží jako “ukazatel” na konec seznamu **Seznam1**

predikát **append** s rozdílovými seznamy (**append_dl**):

$append_dl(A-B, B-C, A-C).$

?– $append_dl([a,b|X]-X, [c,d|Y]-Y, Z).$

$X = [c, d|Y]$

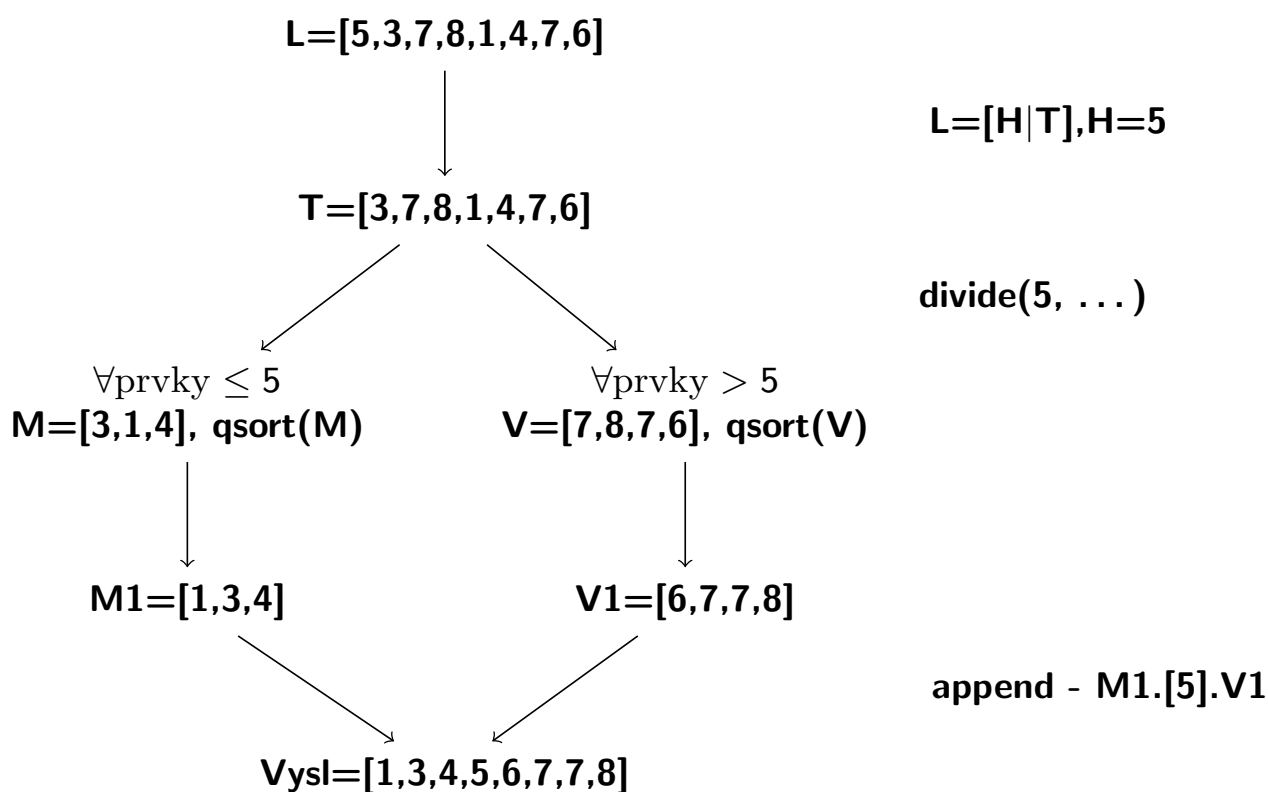
$Y = Y$

$Z = [a, b, c, d|Y] - Y$

Yes

Třídění seznamů — quicksort

predikát **qsort(+L,-Vysl)** – třídí seznam **L** technikou **rozděl a panuj**

Třídění seznamů — quicksort

predikát **qsort(+L,-Vysl)** – třídí seznam **L** technikou **rozděl a panuj**

`qsort([], []).`

`qsort([H],[H]) :- !.`

`qsort([H|T],S) :- divide(H,T,M,V),
qsort(M,M1), qsort(V,V1),
append(M1,[H|V1],S).`

“řez” – zahodí další možnosti řešení

`divide(-,[],[],[]).`

`divide(H,[K|T],[K|M],V) :- K=<H, !, divide(H,T,M,V).`

`divide(H,[K|T],M,[K|V]) :- divide(H,T,M,V).`

Třídění seznamů — quicksort II

predikát **qsort_dl(+L,-Vysl)** – efektivnější varianta predikátu **qsort** s rozdílovými seznamy

```
qsort(L,S):- qsort_dl(L,S-[]).
```

```
qsort_dl([],A-A).
```

```
qsort_dl([H],[H|A]-A) :- !.
```

```
qsort_dl([H|T],M1-B):- divide(H,T,M,V),
    qsort_dl(M,M1-[H|V1]),
    qsort_dl(V,V1-B). % append_dl(M1-A, [H|V1]-B, S-C)
```

```
% divide/4 beze změny
```

```
divide(-,[],[],[]).
```

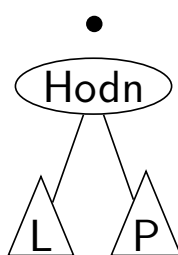
```
divide(H,[K|T],[K|M],V):- K=<H, !, divide(H,T,M,V).
```

```
divide(H,[K|T],M,[K|V]):- divide(H,T,M,V).
```

Uspořádané binární stromy

Reprezentace binárního stromu:

► **nil** – prázdný strom

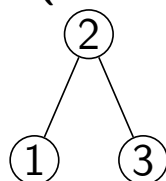
► **t(L,Hodn,P)** – strom

Příklady stromů:

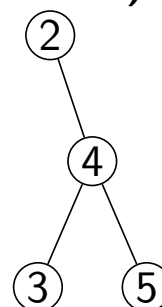
t(nil,8,nil)

⑧

**t(t(nil,1,nil),
2,t(nil,3,nil))**

t(nil,2,t(t(nil,3,nil),4,t(nil,5,nil)))

Přidávání do binárního stromu

addleaf(+T,+X,-Vysl) přidá do binárního stromu **T** hodnotu **X** na správnou pozici vzhledem k setřídění stromu

`addleaf(nil,X,t(nil,X,nil)).`

`addleaf(t(Left,X,Right),X,t(Left,X,Right)).`

`addleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left1,Root,Right)) :-
Root>X,addleaf(Left,X,Left1).`

`addleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left,Root,Right1)) :-
Root<X,addleaf(Right,X,Right1).`

?– `addleaf(nil,6,T),addleaf(T,8,T1), addleaf(T1,2,T2), addleaf(T2,4,T3),
addleaf(T3,1,T4).`

`T4 = t(t(t(nil, 1, nil), 2, t(nil, 4, nil)), 6, t(nil, 8, nil))`

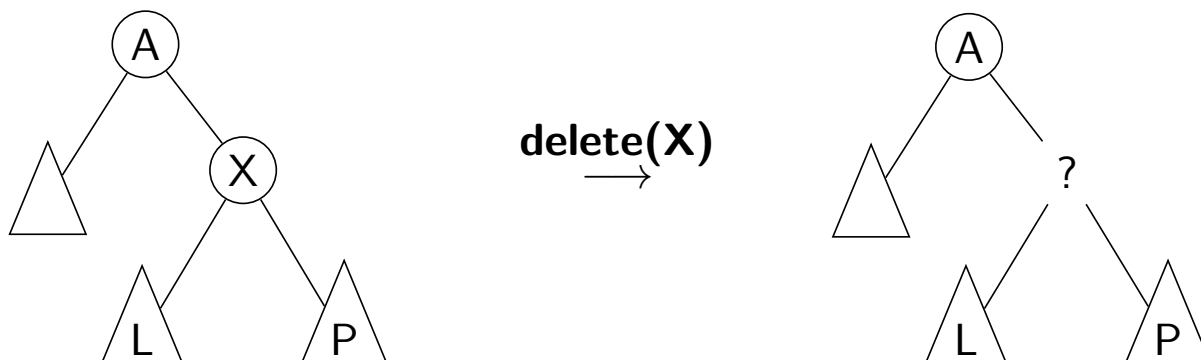
?– `addleaf(t(t(t(nil,1,nil),2,t(t(nil,3,nil),4,t(nil,5,nil))),
6,t(t(nil,7,nil),8,t(nil,9,nil))),
10,
T).`

`T = t(t(t(nil, 1, nil), 2, t(t(nil, 3, nil), 4, t(nil, 5, nil)))),
6, t(t(nil, 7, nil), 8, t(nil, 9, t(nil, 10, nil))))`

Odebírání z binárního stromu

Predikát **addleaf** není vícesměrný ☹ ⇒ nelze definovat:

`del(T,X,T1) :- addleaf(T1,X,T).`

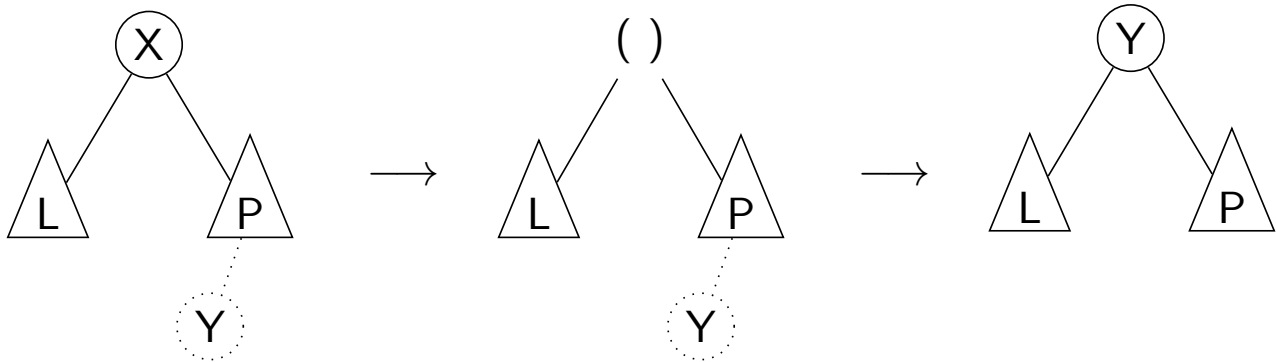

Odebírání z binárního stromu

správný postup:

- ▶ pokud je odebíraná hodnota v **listu** → nahradí se hodnotu **nil**
- ▶ jestliže je ale v **kořenu** (pod)stromu → je nutné tento (pod)strom přestavět

Přestavba binárního stromu při odstraňování kořene **X**:

Odebírání z binárního stromu

delleaf(+T,+X,-Vysl) odstraní ze stromu **T** uzel s hodnotou **X**

delleaf(t(nil,X,Right),X,Right).

delleaf(t(Left,X,nil),X,Left).

delleaf(t(Left,X,Right),X,t(Left,Y,Right1)):- **delmin**(Right,Y,Right1).

delleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left1,Root,Right)):- **X<Root,delleaf**(Left,X,Left1).

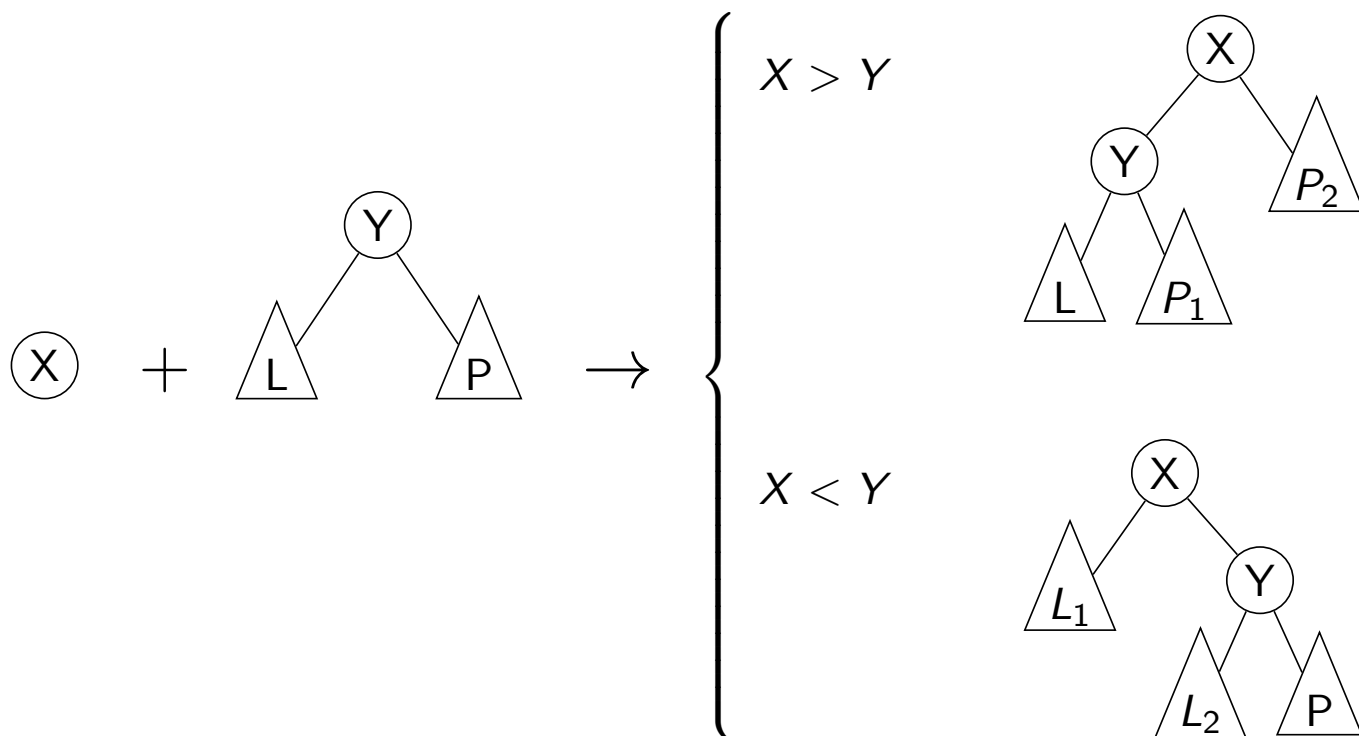
delleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left,Root,Right1)):- **X>Root,delleaf**(Right,X,Right1).

delmin(t(nil,Y,R),Y,R).

delmin(t(Left,Root,Right),Y,t(Left1,Root,Right)) :- **delmin**(Left,Y,Left1).

Vícesměrný algoritmus pro vkládání/odebírání

Jiný způsob vkládání:

Vícesměrný algoritmus pro vkládání/odebírání

add(?T,+X,?Vysl) přidá do binárního stromu **T** uzel s hodnotou **X** s přeuspořádáním stromu (jako kořen nebo jinam při navracení)

% přidej jako kořen

add(T,X,T1) :- addroot(T,X,T1).

% nebo kamkoliv do stromu (se zachováním uspořádání) – umožní mazání

add(t(L,Y,R),X,t(L1,Y,R)) :- gt(Y,X),add(L,X,L1).

add(t(L,Y,R),X,t(L,Y,R1)) :- gt(X,Y),add(R,X,R1).

addroot(nil,X,t(nil,X,nil)).

addroot(t(L,Y,R),X,t(L1,X,t(L2,Y,R))) :- gt(Y,X),addroot(L,X,t(L1,X,L2)).

addroot(t(L,Y,R),X,t(t(L,Y,R1),X,R2)) :- gt(X,Y),addroot(R,X,t(R1,X,R2)).

addroot(t(L,X,R),X,t(L,X,R)).

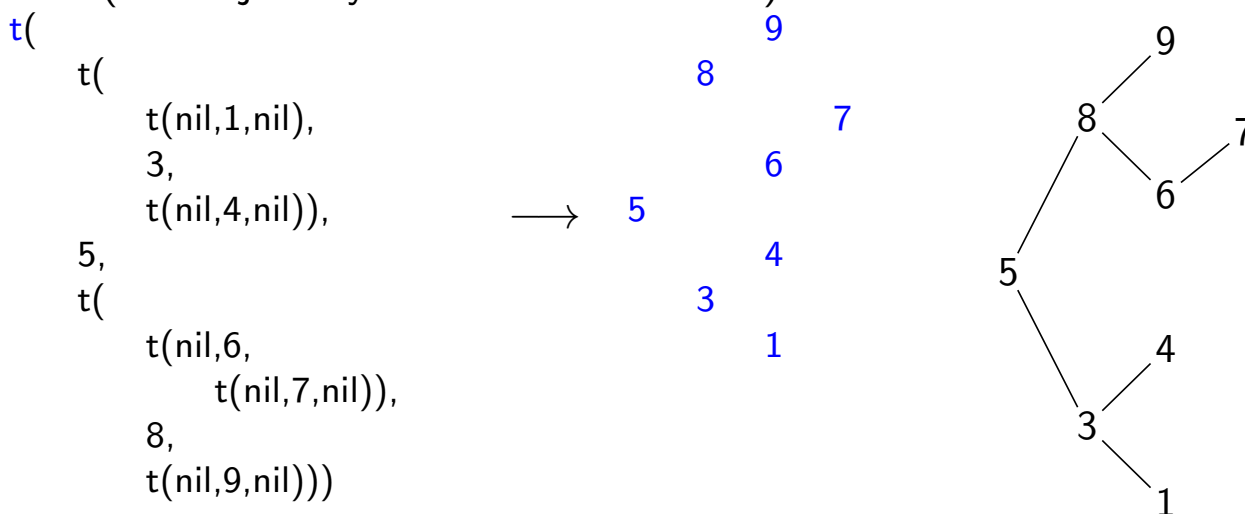
Definice predikátu **gt(X,Y)** – na konečném uživateli.

Funguje i “obráceně” \Rightarrow lze definovat:

del(T,X,T1) :- add(T1,X,T).

Výpis binárního stromu

pomocí odsazení zobrazujeme úroveň uzlu ve stromu a celkové uspořádání uzlů (strom je tedy zobrazen "naležato")

show(+T) vypíše obsah uzlů stromu **T** se správným odsazením

```
show(T) :- show2(T,0).
```

```
show2(nil,-).
```

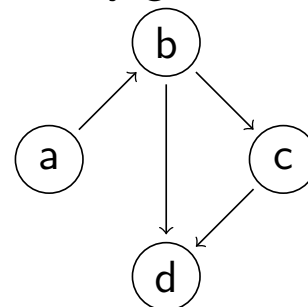
```
show2(t(L,X,R),Indent) :- Ind2 is Indent+2,show2(R,Ind2),tab(Indent),
  write(X),nl,show2(L,Ind2).
```

Reprezentace grafů

Příklady způsobů reprezentace grafů (v Prologu):

- term **graph(V,E)**, kde **V** je seznam vrcholů grafu a **E** je seznam hran grafu.

Každá hrana je tvaru **e(V1,V2)**, kde **V1** a **V2** jsou vrcholy grafu.

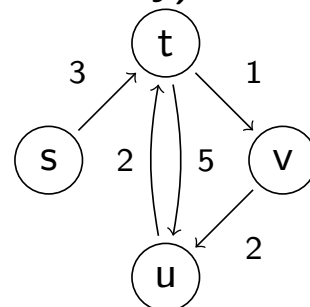
```
G = graph([a,b,c,d],[e(a,b),e(b,d),e(b,c),e(c,d)]).
```

znázorňuje **orientovaný** graf

- ② **vgraph(V,E)** definuje uspořádanou dvojici seznamů vrcholů (**V**) a hran (**E**).

Hrany jsou tvaru **a(PocatecniV, KoncovyV, CenaHrany)**.

```
G = vgraph([s,t,u,v],[a(s,t,3),a(t,v,1),
             a(t,u,5),a(u,t,2),a(v,u,2)]).
```


znázorňuje **orientovaný ohodnocený** graf

- ③ graf může být uložen v programové databázi jako posloupnost faktů (i pravidel).

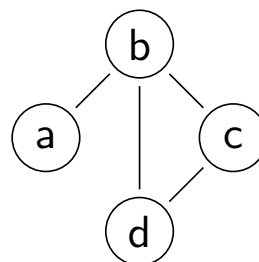
```
edge(g3,a,b).
```

```
edge(g3,b,c).
```

```
edge(g3,b,d).
```

```
edge(g3,c,d).
```

```
edge(X,A,B) :- edge(X,B,A).
```


díky přidání pravidlu představuje **neorientovaný** graf (bez pravidla je orientovaný).

Cesty v grafech

Cesta v neorientovaném grafu:

path(+A,+Z,+Graf,-Cesta) v grafu **Graf** najde z vrcholu **A** do vrcholu **Z** cestu **Cesta** (**Graf** je ve tvaru 1).

```
path(A,Z,Graf,Cesta) :- path1(A,[Z],Graf,Cesta).
```

```
path1(A,[A|Cesta1],_,[A|Cesta1]).
```

```
path1(A,[Y|Cesta1],Graf,Cesta) :- adjacent(X,Y,Graf),
  \+ member(X,Cesta1), path1(A,[X,Y|Cesta1],Graf,Cesta).
```

```
adjacent(X,Y,graph(Nodes,Edges)) :-
```

```
member(e(X,Y),Edges); member(e(Y,X),Edges).
```

\+ Cíl – negace, not

f :- p; q – logické OR, zkratka za f :- p. f :- q.

Cesty v grafech II.

Cesta v ohodnoceném neorientovaném grafu:

path(+A,+Z,+Graf,-Cesta,-Cena) hledá libovolnou cestu z jednoho vrcholu do druhého a její cenu v ohodnoceném neorientovaném grafu.

path(A,Z,Graf,Cesta,Cena) :- path1(A,[Z],0,Graf,Cesta,Cena).

path1(A,[A|Cesta1],Cena1,Graf,[A|Cesta1],Cena1).

**path1(A,[Y|Cesta1],Cena1,Graf,Cesta,Cena) :- adjacent(X,Y,CenaXY,Graf),
 \+ member(X,Cesta1), Cena2 is Cena1+CenaXY,
 path1(A,[X,Y|Cesta1],Cena2,Graf,Cesta,Cena).**

adjacent(X,Y,CenaXY,Graf) :-

member(X-Y/CenaXY,Graf); member(Y-X/CenaXY,Graf).

Graph je seznam hran ve tvaru **X-Y/CenaXY** (viz **adjacent**).

Kostra grafu

Kostra grafu je strom, který prochází všechny vrcholy grafu a jehož hrany jsou zároveň hranami grafu.

stree(Graph,Tree) :- member(Edge,Graph),spread([Edge],Tree,Graph).

**spread(Tree1,Tree,Graph) :- addedge(Tree1,Tree2,Graph),
 spread(Tree2,Tree,Graph).**

**spread(Tree,Tree,Graph) :- \+ addedge(Tree,_,Graph). % nelze přidat hranu
 % přidej hranu bez vzniku cyklu**

**addedge(Tree,[A-B|Tree],Graph) :- adjacent(A,B,Graph),node(A,Tree),
 \+ node(B,Tree).**

adjacent(A,B,Graph) :- member(A-B,Graph); member(B-A,Graph).

node(A,Graph) :- adjacent(A,_,Graph).

?- **stree([a-b,b-c,b-d,c-d],T).**
T = [b-d, b-c, a-b]
Yes

